

PROPAGANDA ÎN SERVICIUL ANEXĂRII

Doctor în istorie **Ion Valer XENOFONTOV**

E-mail: ion.xenofontov@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5993-1235>

Universitatea de Stat din Moldova

Agencia pentru Știință și Memorie Militară

Recenta lucrare apărută la prestigioasa „Editură Militară” din București este deopotrivă ancorată în realitățile recurente, fiind una bine documentată, echilibrată, marcată de un puternic suport teoretico-științific. La baza monografiei elaborate de Daniela Șîșcanu se află o teză de doctorat susținută cu brio în anul 2017 sub conducerea științifică a dr. hab. Gheorghe Cojocaru.

Cartea este prefăcută (pp. 11-20) de cunoscutul istoric militar prof. univ. Petre Otu, care scoate în evidență produsul științific considerat a fi o valoare „singulară în peisajul istoriografic românesc” (p. 19). *Introducerea* (pp. 21-26) vine să justifice alegerea temei abordate, racordarea acesteia la realitățile istoriei universale și ale celei naționale. Cadrul cronologic bine fixat și argumentat acoperă anii 1939–1940, segment temporar de mare rezonanță istorică marcat de pregătirea și semnarea Pactului și a protocolului adițional secret Molotov-Ribbentrop, generator de rapturi teritoriale și de declanșare a conflagrației mondiale. Totodată, sunt puse în evidență și alte fapte și evenimente istorice relevante pentru subiectul abordat. Cercetarea vizează spațiul „de la Marea Baltică la Marea Neagră” (Finlanda, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia și România) împărțit în sfere de influență între Germania nazistă și Uniunea Sovietică stalinistă (pp. 24-25).

Demersul științific este configurat în patru compartimente ce redau o radiografie pe verticală și orizontală a subiectului enunțat, și anume cel al conexiunii dintre propagandă, ca formă de justificare a anexărilor teritoriale și aplicarea violenței, ca formă de etalare a puterii.

Capitolul întâi al lucrării – *Propaganda sovietică în faza europeană a celui de-Al Doilea Război Mondial – obiect al cercetării istorice* (pp. 27-73) – înscrie trei paragrafe. Un paragraf este dedicat propagandei și misiunii ei în statul sovietic, cel de explicare și sprijinire a acțiunilor Armatei Roșii (pp. 27-40). Un alt paragraf vizează nivelul de cercetare al problemei segmentat în lucrări ale istoricilor sovietici, marcate profund de me-

Daniela ȘÎȘCANU. *Justificarea unui rapt. Propaganda sovietică în slujba anexărilor teritoriale (1939–1940)*, București: Editura Militară, 2023. 336 p.

sajul propagandistic oficial; istoriografia românească delimitată prin două perioade (1940–1989; perioada postrevoluționară în România și cea de după declararea independenței Republicii Moldova) și altul vizează producția editată în Federația Rusă în anii 1991–2020. Constatăm o schimbare de optică a istoricilor ruși după escaladarea pe scară largă a războiului din Ucraina, la 24 februarie 2022. Cercetătoarea a ținut cont și de lucrările științifice ale autorilor occidentali (pp. 40-64). Analiza surselor documentare este o altă linie de subiect vizată în studiu. Sunt utilizate documente inedite din arhivele din Federația Rusă, România și Republica Moldova, documente editate, memorii, presa periodică (pp. 64-73).

Capitolul doi, intitulat *Propaganda URSS de la semnarea Pactului Molotov-Ribbentrop la războiul cu Polonia, Finlanda și anexarea celor trei țări baltice* este constituit din patru paragrafe (pp. 75-154). Primul paragraf prezintă turnura propagandei sovietice după semnarea Pactului de neagresiune cu Germania hitlelistă (pp. 75-94), următorul paragraf relevă motivarea politico-ideologică a împărțirii Poloniei (pp. 94-113), un paragraf este dedicat campaniei propagandistice în

Războiul de Iarnă cu Finlanda (pp. 113-131), compartimentul finalizând cu cercetarea proiectelor URSS de ocupare și anexare a țărilor baltice și țintele propagandei (pp. 131). În opinia noastră, este cel mai interesant capitol al lucrării, deoarece vizează similitudinile și particularitățile propagandei sovietice în contextul anexărilor.

Capitolul trei abordează *Mesajul propagandistic al Uniunii Sovietice față de România în perioada august 1939 – martie 1940* (pp. 155-196), fiind divizat în două paragrafe. Un paragraf analizează relațiile româno-sovietice și propaganda sovietică până la 23 august 1939 (pp. 155-178), iar în altul situația României în fața presiunilor politice și propagandistice sovietice după semnarea Pactului sovieto-german de neagresiune (pp. 178-196).

Capitolul final, patru, care constituie și centrul de rezistență al lucrării, este intitulat *Uneltirile propagandei sovietice în vederea ocupării teritoriilor românești în perioada 29 martie – 2 august 1940* (pp. 197-266) și cuprinde trei paragrafe. Primul paragraf vizează

preliminariile sovietice privind „soluționarea problemei Basarabiei și propaganda sovietică” (pp. 197-227), cel de-al doilea paragraf relevă notele ultimative din 26-27 iunie 1940 drept mijloc de propagandă în vederea ocupării Basarabiei și a părții de nord a Bucovinei (pp. 227-246), iar paragraful trei include subiectul mijloacelor și caracterul propagandei privind anexarea Basarabiei (pp. 247-266).

Lucrarea include *Concluzii* generale, de fapt o microsinteză a monografiei (pp. 267-273). De o importanță științifică majoră sunt cele șase documente relevante editate în anexe (pp. 275-315). Bibliografia generoasă este structurată în următoarele subdiviziuni: arhive (15 titluri); monografii, studii și articole (188 de titluri); reviste (trei titluri), ziare (șase titluri) (pp. 317-332). Indicele de nume (pp. 33-336) este un instrument util pentru cititorii monografiei.

Lucrarea reprezintă o reală contribuție istoriografică în spațiul românesc, fiind necesară și o traducere a acesteia în limbi de circulație internațională pentru a fi cunoscută unui cerc mai larg de utilizatori.